Pavšalni franko v državi SHS.
248. štev. V Ljubljani, v sredo 27. oktobra 1920. Posamezna štev. 1 krono. Leto IV.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 *mm* × 55 *mm* po K 1·50. Uradni razglasi, poslano ter notice isti prostor K 2·—. Pri večjem naročilu popust.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 240, za pol leta K 120, za četrt leto K 60, za mesec K 20. Za Nemčijo celo leto K 312, za ostalo tujino in Ameriko K 360.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Upravništvo je v Ljubljani Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Velike demonstracije v Osijeku.

Osijek, 26. Včeraj je tukaj izbruhnila splošna stavka delavskih organizacij v znak protesta proti upeljavi naredbe o „redu in radu". Delo je ustavljeno v vseh tvornicah in obratih. Vse kavarne, gostilne in prodajalnice so zaprte. Edino cestna železnica še vozi. Delavci so poizkusili včeraj preprečiti obratovanje cestne železnice. Popoldne so imeli na trgu Kralja Petra skupščino, na kateri je imel govoriti profesor Jovanovič iz Belgrada, pa redarstvo je zborovanje prepovedalo. Stavkajoče delavstvo se je zbralo na trgu in se ni hotelo raziti. Ko je intervenirala policija, se je delavstvo zateklo v stranske ulice in se nato razšlo. Do drugih incidentov ni prišlo nikjer. Ldu.

Italijanski vladni program o rešitvi jadranskega vprašanja.

Belgrad, 25. Po neki brzojavki, poslani iz Rima v Pariz, bi se imeli italijanski ministri sestati pred dvema dnevoma, da bi odobrili program glede pogajanj med Italijo in Jugoslavijo. Kakor poroča list „Giornale d'Italia" bi bil program italijanske vlade nastopni: Meja bi šla od Julijskih Alp ter bi objela Volosko tako, da bi bila zagotovljena teritorijalna zveza z Reko. Reka bi bila svobodna država, suverena, v nobenem oziru odvisna od zveze narodov, razpolagajoča popolnoma z luko, pristaniščem in železnico. Zadar s pristojnim zaledjem naj bi postal svobodno mesto, ki bi naj ga diplomatsko zastopala Italija. Kvarnerski otoki in Korčula naj bi se razdelili. Šibenik in Kotor ter obmejni otoki naj bi se demilitarizirali. Italijanskim manjšinam v Jugoslaviji bi se morala dati politična, verska in prosvetna svoboda

Sforza upa na uspeh jadranskih pogajanj.

Berlin, 26. „Vossische Zeitung" javlja iz Milana z dne 25. oktobra: Danes zjutraj se je v Rimu pod predsedstvom ministrskega predsednika Giolittija vršila seja ministrskega sveta, na kateri se je grof Sforza pri poročanju o predstoječih italijansko-jugoslovanskih pogajanj izrazil v zelo optimističnem zmislu ter naglašal svoje zaupanje v spravljive namene belgrajske vlade.

Milan, 26. „Popolo d'Italia" doznava iz verodostojnega vira, da je jugoslovanska vlada naznanila italijanski vladi, da pri pogajanjih ne namerava razpravljati o črnogorskem vprašanju, ker smatra to vprašanje za rešeno s priklopitvijo Črne gore h kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tudi v albanskem vprašanju zahteva belgraska vlada različne pridržke. Prošnja tiranske vlade, da bi se smela udeležiti pogajanj ali bi ji vsaj naznanili potek pogajanj o Albaniji, je bila odbita.

MINISTRSKI SVET.

Beograd, 26. Danes dopoldne je bila seja ministrskega sveta, na kateri se je razpravljalo o tekočih poslih in o nesporazumljenju med finančnim in prometnim ministrom.

JADRANSKA POGAJANJA.

Zagreb, 26. »Narodno Dielo« javlja iz Belgrada: Po najnovejših vesteh je pričakovati, da pride sredi novembra do pogajanj z Italijo. Trdijo, da se udeleže pogajanj na eni strani Bonomi in grof Sforza, na drugi pa dr. Trumbič in dr. Vesnič. Pogajanja se bodo vršila v gradu na Isoli Belli.

GRŠKI KRALJ UMRL.

LDU. Beograd, 26. okt. (ZNU.) Poročajo iz Aten, da je danes ob 6. zjutraj umrl grški kralj.

SKLICANJE GRŠKEGA PARLAMENTA.

Atene, 26. Razpuščeni parlament se bo v svrho volitve novega regenta nemudoma zopet sklical. Zdi se, da je zagotovljena izvolitev generala Konduriotisa. Volitve v narodno skupščino se odgodijo za en teden.

VOJAŠKI PUČ V ITALIJI.

Milan 25. Glede na novice o vojaški zaroti v Italiji piše »Epoca«, da ni res, da se pripravlja puč v spomin bitke pri Vittorio Veneto, marveč namerava se počakati na pogajanja glede jadranskega vprašanja in na izbruh narodne nevolje zaradi pričakovanega popuščanja Italije. D'Annunzio bi zasedel Split, general Caviglia Lombardijo in Beneško in drug general bi dne 3. novembra v Rimu prevzel poveljstvo nad ondotnimi četami. D'Annunzio bi z letalom dospel v Rim. — K temu se javlja: Giolitti je zaukazal zoper D'Annunzija uporabiti obrambne topove.

Bern, 25. »Neue Züricher Zeitung« poroča iz Milana: Kakor pišejo meščanski listi, se novicam o vojaškem puču ne pripisuje noben pomen. Očitno gre za poizkus nacijonalistov, da bi pred pogajanji z Jugoslavijo pritisnili na vlado. — V Carrari so na vojašnico vrgli bombe, ki pa so povzročile le stvarno škodo. Pri Genovi so na vozeči se vlak vrgli dve bombi; eksplodirali sta na lokomotivi in razbili samo nekaj šip.

PRED REAKCIJO NA ANGLEŠKEM

London, 25. V debati o zakonskem načrtu glede izjemnih določb je izjavil Bonar Law, da se bodo določbe uporabljale, ako bi bila učinkovitost zkona v nevarnosti. Minister je pohvalil zadržanje rudarjev izza izbruha stavke. Naposled je bil po odklonitvi resolucije, naperjene proti zakonskemu načrtu, sprejet ta načrt v drugem branju.

ŽALOVANJE ZA SWINYJEM.

Amsterdam, 26. Povodom smrti župana mesta Corka si je mesto Dublin nadelo žalno lice.

Washington, 26. Smrt corškega lordmajorja je med newyorškimi Irci povzročila veliko razburjenje in ogorčenje. Irska društva prirejajo skupščine, na katerih se sestavljajo protestne resolucije.

London 26. Po vesteh iz Irske so povzročila poročila o smrti corškega župana po vsej deželi velikansko razburjenje. Več kot 10.000 corških meščanov nosi žalne trakove. V Belfastu je došlo do nemirov.

Pred strankinim zborom.

Pripravimo se za složen nastop pri volitvah!

V nekaj dneh bo zboroval strankin zbor v Celju. Socijalna demokracija Slovenije bo na njem začrtala svoje nadaljnje delo. Važen pa je ta strankin zbor zlasti tudi zaradi tega, ker se nahajamo pred volitvami v konstituanto in z ozirom na politični položaj v Jugoslaviji sploh ter z ozirom na razdirajoče delo psevdokomunizma, ki skuša tudi v Jugoslaviji škodovati enotnemu delavskemu pokretu. Velike posledice že ima ta zlobni od buržoazije najeti in pospeševani »komunizem«, ne le v organizatoričnem, ampak tudi v materijalnem in socijalnem oziru, ker bi bilo delavstvo, če bi bilo složno v vsej državi, doseglo drugačne uspehe, kot jih je imelo, bi enotno večji vpliv kot ga ima. Pri nas v Sloveniji komunizem ni še napravil posebne škode v organizacijah, ker se delavec v Sloveniji ne da zapeljati vsakemu sleparju in slovenske organizacije, ker so že izšolane, frazam in lažem v splošnem ne bodo nasedale. To je dokazal dosedanji razvoj.

Kaj zahteva socijalna demokracija vemo. Stranka je razredna socijalistična, ki ima namen, da dvigne delavski razred fizično in duševno, ga vzgoji potom svojih organizacij za socijalizem, za socijalno revolucijo. Socijalizem je cilj, organizacija pa sredstvo, ki se izpopolnjuje više in više do svoje popolnosti kvalitativno in kvantitativno. Kako smešno ali pa zločinsko je torej vse tisto delovanje posameznih ljudi, ki se hočejo, potem ko so nahujskali in napitali maso s frazami, naslanjati na mase. Masa je dobrohotna, masa čuti bedo, spoznava cilj, toda pota razvoja, naravnih zakonov ne pozna in jih ne more poznati, ker ni imela prilike, da bi se bila izobrazila. Zaradi tega v vsej svoji poštenosti lahko imenujemo ljudi, ki to nevednost, ki jo je zakrivila buržoazija, izrabljajo v svoje osebne ali pa druge namene, navadne sleparje.

Socialna demokracija ima danes stanju socijalizma povsem odgovarjajoč program. Delavstvo vidi v njem svojo pot, po kateri hodi združeno v organizacijah. Ako bodo organizacije po treznem preudarku uvidele, da je treba program revidirati, bodo to storile v slogi, nikdar pa ne bodo delavci sami razbijali svojih organizacij, ker si s tem oškodujejo samo svojo fizično in duševno moč. Mislimo, da pač ni nikogar med delavstvom, ki bi menil, da je razbijanje organizacij za delavstvo koristno delo. Tudi v praksi vidimo, da to delajo le razni ljudje, ki niso resni, so nepošteni ali k večjemu naivni.

Vzemimo na primer Maribor! V Mariboru želi delavstvo sloge. To je neštetokrat dokazalo. Prepričani smo tudi, da organizirano delavstvo rajši požene ljubljanske in belgrajske komisarje, kot da bi trpelo razkol v svojih organizacijah. Z Mariborom hočejo pa sedaj napraviti komunisti hudobno igračo. Ker ne upajo na Kranjskem žeti uspehov pri volitvah, so zanesli razkol v Maribor na ta način, da hočejo kandidirati na Štajerskem pod imenom stranke in potem, če bi bili izvoljeni, pa izdati mariborsko delavstvo. To rokovnaško delo komunistovskih komisarjev je zločin, ki ga zavedno delavstvo ne sme na noben način trpeti, zakaj delavstvo ne sme postati igrača političnih špekulantov, **ker je delavstvo in ker je zavedno.**

V Sloveniji mora nastopiti enotno. Imamo že dovelj drugih sovražnikov. Ali jih ne vidite? Ali ne delajo komunisti samo proti socijalno demokratičnim organizacijam? Ali ne opravljajo razdiralnega dela za klerikalce, liberalce in druge? Delavci ali ste še slepi? Kdor se je dal zavesti, naj vendar izpregleda!

Na strankinem zboru moramo jasno povedati, da je v stranki mogoče različno naziranje, toda **mogoč le en program**, mogoče različno mnenje o taktiki, toda **pogoj je disciplina in poštena odkritosrčna solidarnost med pristaši.** Teh stvari na tem strankinem zboru ne smemo prezreti, ker vidimo, da hoče najzlobnejši sovražnik delavskega razreda razdirati naše organizacije v najhujših časih boja in v naših vrstah. Tako delo ni pošteno. Vsakdo more biti ali pošten pristaš ali pa sovražnik: kdor je glede na program in disciplino v sredi, je ali nezavednež ali pa lump.

„Osvobodilni" program Slovenske Ljudske Stranke.

Slovenska Ljudska Stranka je stopila včeraj na plan s svojim volilnim programom, katerega imenuje sama »osvobodilnega«. — česa nas hoče osvoboditi? — in s tem oficijelno pričela volilno borbo, katero je v resnici že zdavnaj otvorila preko svojih organov z najtežjimi kalibri hudobnega zavijanja in zlobnega obrekovanja. Tem glavnim principom je ostal zvest tudi oficijelni klerikalni volilni oklic, v kolikor se ne dotika verskega vprašanja.

Slovenski Ljudski Stranki je glavna stvar vera. Vsak državnik ve dandanes, da je versko prepričanje mase pač važen činitelj državnega in družabnega življenja, nikakor pa ni glavni in edini činitelj, kakor bi to hoteli naši klerikalci. Pred nekaj sto leti je bila vera res glavna stvar v razvoju narodov in držav, ko se je v imenu vere v potokih prelivala človeška kri. Danes je pa svet vendar že toliko napredoval, da verskega naziranja ne smatra več za glavno in edino podlago državnega in socialnega življenja. Če bi bili klerikalci zapisali: Vera je privatna stvar, katero kot ljudje spoštujemo pri vsakem človeku kot njegovo zasebno prepričanje in naziranje, bi bilo to mnogo modernejše in splošnemu moderemu razumevanju pomena vere prikladnejše. Dober državljan in pošten človek je danes lahko tako katolik, kakor pravoslavec ali pa musliman. Za državo in človeško družbo vera ni glavna stvar in naglaševanje ravno katoliškega verskega momenta v naši državi, ki je mnogoverna, je znak velikega nerazumevanja državnih potreb in nerazumevanja duha časa. Katoliki tu, pravoslavci v sredi, muslimani tam — ali je sedaj treba še kaj druzega kot izpremeniti letnico 1920 v 1320? — Svetovno nazorno zastopa SLS program in načela skrajne reakcije po irmskem diktatu.

Nič novega nam ne pove klerikalni volilni oglas, ko pravi, da je bila slaba in je še slaba naša uprava. Klerikalci pripisujejo seveda vso krivdo na rezultatih te slabe uprave samo svojim političnim nasprotnikom, ne povedo pa, da so bili sami lene mesece na vladi in da so še danes na vladi v zvezi ravno z onimi, katerim očitajo najhujše pregrehe. Oni so imeli in imajo še danes v rokah važna ministrstva, v katerih je uprava ravno tako dobra ali slaba kakor v drugih in vendar oni podtikajo vso krivdo samo svojim političnim nasprotnikom, čeprav dobro vedo, da pravi vzroki današnje slabe uprave ne tiče le v političnih nasprotstvih, ampak mnogo globlje. Vse to oni prav dobro vedo, in vendar bljujejo ogenj in žveplo na socijaliste, na demokrate, pred vsem pa na »Beograd«. Sami pa sede skoro neprestano na vladi! To ni odkrito, ni pošteno in ni lojalno!

Nelojalen je poskus naših klerikalcev loviti kmetske glasove z agrarno reformo. »Zemlja naj bo last tistega, ki jo obdeluje« — ponavlja oklic. Priznamo, da je mogoče, da so usvojili to moderno zahtevo tudi naši klerikalci. Včasih se pa ne gre toliko za princip, ampak bolj za njegovo izvedbo. Pri agrarni reformi je njena izvedba glavna stvar. — Kako naj pridejo kmetje do zemlje, ali naj jo dobe zastonj, **ali naj jo veleposestnikom plačajo?** Vse dosedanje držanje SLS in njenih voditeljev kaže na to, da so oni za odplačilo: kmetje naj ne dobe fevdalne zemlje brezplačno, ampak **naj jo kupijo.** Da zastopajo klerikalci to zahtevo veleposestnikov, ni čudno, na to jih ne sili samo njihova politična zveza z radikalci in bosanskimi begi, ampak interesi cerkve, interesi visoke duhovščine, ki prejema od svojih veleposestev lepe dohodke. Ako torej govore klerikalci, da so za agrarno reformo, ne povedo pa, na kakšen način naj se jo izvede, potem leži v tem molku priznanje, da bi jim bilo najljubše, če tega vprašanja sploh ne bi bilo na dnevnem redu.

Zakaj ne govore rajše o Središnji Zadrugi, za katero so se toliko ogrevali? Če so prijatelji kmetov, naj zastopajo interese kmetov tako, kakor so jih zastopali predstavniki kmetov in kmetje sami v Srbiji, ki so svojčas najodločnejše protestirali proti ustanovi, s pomočjo katere so nameravali radikalci in njihovi zavezniki klerikalci napolniti svoje volilne fonde!

Klasičen primer licemerske demagogije pa je tisti odstavek v oklicu, ki je namenjen delavstvu. Da zastopajo klerikalci princip privatne svojine, ni nič novega in nič čudnega. Ta princip zastopa Cerkev že od tedaj, ko je prišla do moči, in kot cerkvena stranka ga morajo zastopati tudi naši klerikalci. Samo na sebi to še ne bi bilo nikako preveliko zlo, ker se bo socijalizacija premoženja, ko pride čas za njo, izvedla tudi brez Cerkve ali celo proti nji. Demagogija prav čvrste vrste pa je če SLS. v svojem volilnem oklicu »odklanja reakcijo, ki jo namerava z železno roko uvesti vladajoča klika.« Tu se gre očigledno za zakon o redu in radu. Vprašamo: Ali ne spada k »vladajoči kliki« tudi šef klerikalne stranke v Sloveniji dr. Korošec? Ali je on glasoval v ministrskem svetu za zakon o redu in radu ali ne? V Beogradu podpisovati vladne naredbe, v Ljubljani pa zabavljati nanje, to je cinizem. To ni hudobno, to ni zlobno, to je — klerikalno. To je varanje ljudstva, kateremu ni zlepa najti enakega.

Nas in vseh zavednih delavcev in kmetov ta oklic ne bo prevaril. — Zavedni delavci in kmetje, ki znajo misliti s svojo glavo, bodo z vso odločnostjo odklonili povabilo klerikalcev in bodo oddali svoje glasove 28. novembra tistim, ki bodo odkrito lojalno in pošteno zastopali koristi delavcev in kmetov. Proti klerikalcem, proti kapitalistom in njihovim pomočnikom za socijalne demokrate — to je naš osvobodilni program.

Sodrugi! Delavci! Delavke!

Edini list, ki spada v Vaše družine, je socijalistični dnevnik

NAPREJ

edini radikalni zagovornik Vaših pravic in koristi, Vaš neustrašeni sobojevnik in voditelj.

Zatorej proč z drugimi listi!

Čitajte, naročajte „NAPREJ"!

Zakon o redu in radu.

Govor s. dr. Koruna na seji Narodnega predstavništva dne 21. oktobra 1920. ob priliki debate o zakonu o zakonskih naredbah in proračunu.

(Dalje.)

Koroško in jadransko vprašanje.

Gospodje! V tem trenutku je usoda slovenske Koroške že zapečatena. Tam, kjer je zibelka slovenskega naroda, tam je ozemlje že izročeno Nemški Avstriji oziroma sklenjeno je, da se ji izroči. Konstatirati moram, da preživlja slovenski narod z veliko bolečino, z resnično, globoko bolečino te žalostne trenutke. Zato je potreba, da stavimo v tem resnem, v tem tragičnem trenutku vprašanje: kdo je kriv te koroške tragedije in kaj je temu krivo? Če stavim to vprašanje, tedaj ga stavim zaradi tega, da se varujemo v bodoče vsakih takih in enakih pogreškov, ki so se tu dogodili. Ne stavim tega vprašanja in ne bom nanj odgovarjal morebiti zaradi tega, da bi uganjal kako demagogijo, ampak hočem govoriti čisto mirno, stvarno in objektivno.

Kdo je kriv?

Gospodje poslanci! Znano Vam je, da je cona A po avstrijskem uradnem štetju s 60 % slovenska. To je bilo leta 1910 in narodnostno razmerje na Koroškem se med časom ni poslabšalo v našo škodo. Da je koroški plebiscit neugodno izpadel, temu je krivo več vzrokov.

Prva pogreška je bila že v tem, da je naša delegacija v Parizu sploh pristala na to, da se reši potom plebiscita vprašanje državne pripadnosti ozemlja, katero je po avstrijskih uradnih statistikah po večini naše. (Medklici: »A za ovo nismo mi krivi!« Saj ne pravim, da sti Vi krivi. To je zakrivila mirovna delegacija. — Toda če se že ni mogel plebiscit zabraniti, zakaj se niso dosegle drugačne demarkacijske črte za plebiscitno ozemlje?!

Odbiti pregovori z Avstrijo. Slovenska megalomanija.

Še večja in še usodnejša pogreška pa je bila v tem, da mi ob svojem času, ko je še obstojala ta možnost in se nam je od strani Nemške Avstrije nudila roka, nismo stopili z Nemško Avstrijo v neposredna pogajanja glede slovenske Koroške. Naša — tu govorim odkrito — slovenska megalomanija in naša nacionalna nestrpnost je kriva, da se takrat nismo hoteli z Avstrijci pogajati, ker smo mislili, da bomo narod, ki je bil na volnem polju teptan, pri plebiscitu lahko pomendrali tako, da bo Koroška naša. Mi nismo hoteli takrat žrtvovat pet Slovencev severno od Celovca in smo raje riskirali, da smo sedaj zaigrali 100.000 koroških Slovencev.

Ugodni predpogoji

Pa bilo kakor bilo. **Predpogoji** za plebiscit so bili v početku, ko smo mi dobili upravo Koroške v svoje roke, za nas ugodni. Če danes govorimo in pišemo o tem, da je našo nesrečo na Koroškem zakrivilo neobjektivno postopanje plebiscitne komisije in nemške sleparije, je samo nekaj resnice na tem, vsaj kolikor morem soditi na podlagi časnikarskih poročil. Glavna krivda leži pri nas samih, krivda leži pri nas v Ljubljani, leži pa tudi v Belgradu.

Strah pred Nemci

Negativni faktor, ki je bil od prvega početka za nas na Koroškem neugoden, je bil ta, da so se morali pri plebiscitu naši ljudje z listkom v roki proti svojemu prejšnjemu gospodarju, proti Nemcu, ki so se ga bali in katere bojazni tudi naša uprava v teku dveh let ni mogla odpraviti iz src naših ljudi, in to tem manj, ker je ta nasprotnik tudi kulturno močan in takšen, da ga moramo respektirati, tudi če smo njegovi nasprotniki.

Toda vse drugo pa je bilo na Koroškem dobro. In vprašati se moramo, **kje je vzrok**, da je tretjina koroških Slovencev v pasu A glasovala za Nemško Avstrijo in proti nam, da o Nemcih niti ne govorim? Kje leži vzrok temu na videz tako neumnemu pojavu?

Krivda narodnih svetov.

Ves način naše uprave, vsa naša politika na Koroškem je bila od prvega početka **zgrešena**. Mi smo na Koroškem (če pravim »mi«, ne gorim o stranki, kateri imam čast pripadati, ampak o Slovencih v obče) nastopali z nacionalno nestrpnostjo, mesto da bi bili pritegnili z umerjenim asimilacijskim delom k sebi ljudi, ki so bili proti nam nezaupljivi. Narodni sveti, ki so se nahajali v rokah ene same politične stranke (poslanec Vesenjak: »Katere?« Dr. Korun: »Tiste, kateri pripada gospod poslanec Vesenjak!« »Poslanec Vesenjak »Potem ste pa Vi jako slabo informirani!« Poslanec dr. Korun: »Jako dobro!«), ti narodni sveti so storili vse, kar so mogli, da so bili koroški Nemci, ki jih je bilo v tej coni vendar 40 % **brezpravna raja**, ki so jo preganjali in zapirali ter tako naterali koroške Nemce, da so morali glasovati za Nemško Avstrijo, če so hoteli ohraniti svojo eksistenco.

Odtujitev Slovencev.

Toda tudi velik del Slovencev smo s takim postopanjem odtujili. Koroški Slovenec, ki je časa Avstrije prisiljen obiskoval nemške šole, se ni mogel takoj prilagoditi novim razmeram. Otroke slovenskih staršev, ki so obiskovali v Avstriji nemške šole, ker slovenskih šol ni bilo, so vtaknili na enkrat v popolnoma slovensko šolo. Kmet, ki je čutil slovensko, a književne slovenščine ni razumel dobro, je moral čez noč razumeti vsako slovensko uradno pisanje, s kakršnim so ga v obilni meri pitali. Ker ni sam razumel uradnih dopisov, se je moral vedno obračati na druge ljudi, da so mu jih tolmačili. S tem mu seveda slovenska uprava ni bila priljubljena.

Mislim, da je bila ta naša nacionalna nestrpnost veliko kriva našega neuspeha.

Slaba uprava.

Pa tudi uprava sama je bila slaba. Upravljalo se je silno čudno. Povedal Vam bom samo eno malenkost, gospodje poslanci, ki je tipična. Demarkacijska črta med pasom A in pasom B je šla tik mimo Celovca, tako da je veliko delavcev, ki so delali v Celovcu, stanovalo v coni A. Delavci so v Celovcu v svojem konsumu dobivali ob sobotah življenske potrebščine, med drugim mesto sladkorja steklenico malinovca. Ko je tak delavec šel v soboto zvečer preko demarkacijske črte s steklenico malinovca domov v pas A, ga je ustavila naša carina: »Plati brate carinu!« in delavec je moral plačati osem naših kron, da je smel porabiti ta malinovec mesto sladkorja, ki ga imel. To je samo ena izmed mnogih malenkosti, ki so pripomogle k neuspehu na Koroškem.

Nesposobno uradništvo.

Mi tudi nismo poslali iz Ljubljane najboljših uradnikov na Koroško, marsikaj uradništva, učiteljstva in žandarmerije, ki se gori ni obnašalo tako, kakor bi se bilo moralo obnašati v zemlji, katero je bilo treba šele pridobiti. Pozitivno vem, da so naši uradniki (ne vsi, ne maram reči, da je bila to večina), ki so bili tam v službi, **popivali** po cele noči in dajali slab vzgled koroškemu narodu.

Nezmožnost nove gospodarske orientacije.

In še nekaj je bilo! Pariz, ki nam je napravil demarkacijsko črto med pasom A in pasom B, je napravil to črto tako, da je prisilil koroškega človeka do tega, da je moral premišljevati, ali ne ogroža in ne uničuje svoje **gospodarske eksistence**, če glasuje za Jugoslavijo in proti Nemški Avstriji. Naša uprava na Koroškem, gospodje, je sicer znala hermetično zapreti demarkacijsko črto proti pasu B, ni pa znala v celih dveh letih ustvariti nove gospodarske orientacije za koroškega kmeta, ki bi s tem, če glasuje za nas, izgubil v Celovcu svoje naravno gospodarsko središče. **Nismo bili zmožni**, da bi bili pokazali koroškemu kmetu nova pota, po katerih naj uredi svoje gospodarstvo in zasigura svojo ospodarsko eksistenco. (Poslanec Vesenjak: »Saj tudi Vi niste znali pridobiti niti socialističnih delavcev, da bi bili glasovali za Jugoslavijo!«) Žalibog nismo mogli tega storiti, ker so nam narodni sveti vsako delo zabranili. (Poslanec dr. Schaubach: »Ker so Vaši ljudje agitirali za Nemško Avstrijo!«) To ni resnica, gospod poslanec! (Poslanca dr. Schauabch in Vesenjak: »To je resnica!«) To ni resnica!

Toda, gospodje poslanci, bili so še **drugi vzroki**, ki so pripravili naše koroške Slovence do tega, da so glasovali za Nemško Avstrijo.

(Konec prih.)

Politične vesti.

+ **Volilni oklic SLS** je en sam goreč in plamteč protest proti strankinemu šefu dr. Korošcu. Neverjetno, a vendar je tako. »Vsled verižništva pod zaščito vladajočih krogov narašča draginja« — ali ne sedi v vladi tudi dr. Korošec? Dalje: »Od zgoraj se podpira korupcija, podkupljivost in brezvestnost« — ali ne sedi »od zgoraj« tudi dr. Korošec? Ali ni on zaveznik tistih strank, ki so notorno najbolj koruptne? Najlepše je pa to: Sedaj »so« naložili našemu ljudstvu še strašne davke — kdo je ta »so«? Ali niso tudi gospod Korošec podpisali finančnega zakona in za kmete izprosili samo nekaj požirkov cenejšega žganja, kakor to sami pravijo? Dalje: Zemlja naj bo last tistega, ki jo obdeluje — ali ne podpira dr. Korošec v Belgradu radikalcev, ki so največji zaščitniki veleposestniških begov? Dalje: Uradniki naj pomagajo strmoglaviti sedanji režim — kdo pa v Belgradu nosi in podpira sedanji režim? Cel volilni oglas od začetka do kraja torej en sam protest — tako goreč, tako plamteč... Nehvaležnost je plačilo sveta.

+ **O republiki ni govora** v volilnem proglasu SLS. To bi bila sedaj neumestna, če ne celo nevarna stvar. Prosimo: sedaj, ko stoji Korl zopet pred vrati cesarsko-krščansko-socijalnega Dunaja!

+ **Dr. Korošec je podpisal.** Ni hotel prav, pa vendar je šlo. Finančni zakon bo trd in slovensko ljudstvo, ki bo v izdatni meri deležno finančnih dobrot, bo plačevalo jako drago ta podpis. Seveda to ne bi bilo še tako hudo za dr. Korošca, če naš svet »nekoliko« dražje živi kot doslej, ali volitve, volitve! Pred volitvami biti prisiljen priti na dan s podpisom za nove davke je skrajno nerodno. Toda Korošec ne bi bil Korošec, če bi ne znal pomagati. Kakor pravi »Slovenec«, je izposloval pred podpisom znižanje davka na vino in žganje kuho. Tako je prav; bodo vsaj volitve cenejše! Mnogo ni, a nekaj je.

+ **Volilni oklic narodnih socijalistov** obeta, da se bodo narodni socijalisti borili proti diktaturi velekapitala in proti vladi, ki se je sama postavila; premagati hoče krivico in pripomoči pravici do zmage in zastopati politično in socijalno enakopravnost; boriti se hoče proti izrastkom militarizma in proti vojaški diktaturi. Narodni socijalisti se ne bodo veselili prej, dokler koroški in primorski Slovenci ne bodo rešeni tujega jarma in vsi Slovenci ujedinjeni. Zahtevajo najširšo samoupravo pokrajin v edinstveni državi Jugoslaviji. Protestirajo proti kopičenju ogromnih premoženj na stroške delavskih žuljev in zahtevajo socializacijo najvažnejših industrijskih podjetij, rudnikov v veleposesti. Odklanjajo komunizem in državni socializem. Hočejo šolsko izobrazbo za vse, branijo osemurnik in zahtevajo plačane dopuste za delavce in socijalno zavarovanje in delavske zbornice. Zahtevajo izvedbo agrarne reforme in zemljo za tiste, ki jo obdelujejo. Glede živil zahtevajo vezano trgovino in pomagati hočejo malim trgovcem in obrtnikom do mirnega razvoja. Pomagati hočejo dalje javnim nameščencem, državnim in privatnim. Konštatirajo, da je bistvo dosedanjih ministrskih kriz le boj za korita. Protestirajo proti trošarini in carini in zahtevajo občutno obdavčenje premožnih slojev in konfiskacijo vojnih dobičkov. Končno ugotavljajo, da so stranka čistih rok, ki bo delala za ljudstvo, kajti oni so socijalistična in obenem narodna stranka. — Kakor se vidi, najdemo v tem precej dolgem registru razne zahteve kapitalističnih demokratov lepo opremljene s priveski, ki so pobrani iz socijalističnega programa. Taka stranka pa, ki priznava samo posamezne točke socijalističnega programa, ni socijalistična. Da je narodna, o tem ne dvomimo. Samo tega ne razumemo prav, čemu so nam danes ko imamo narodno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev še posebej potrebne »narodne« stranke. Le idite v Belgrad in tam zatrjujte, da ste samo narodni socijalisti »narodni«. Odgovor bo jako hud in oster. V narodni državi so vendar vse stranke »narodne«. Ali naši klerikalci ali pa srbijanski radikalci niso »narodni«? To posebno naglaševanje »narodnosti« zelo spominja na ero »narodnih dam«, »narodnih« prireditev v Hribarjevem štilu itd. za časa nemške monarhije. Ta era je pa vendar že minila, in danes nima nobenega smisla več naglašati, da je ta ali oni »naroden«, ker ne ve, proti komu je naroden. Ali mar proti Lahom in Nemcem? Mi smatramo, da so ta vprašanja danes, ko živimo v narodni državi, državna vprašanja, ne pa vprašanja »narodnih« strank. Naslov »narodni socijalisti« je torej vseskozi pogrešen.

+ **Dr. Korošec med kvalificiranci!** Ne pikanterija, ampak naravnost senzacija je dejstvo, da dr. Korošec, šef Slovenske Ljudske Stranke, ne kandidira na splošni listi, ki je res pravi demokratski izraz ljudske volje, ampak na listi kvalificirancev, na tem skrajno reakcijonarnem privesku našega sedanjega volilnega reda. Če se mora šef stranke potegniti tako daleč nazaj, potem to nekaj pomeni. Ali je res že izgubil toliko na svojem političnem ugledu? SLS ima vendar dovolj dohtarjev na razpolago, ki komaj čakajo na mandat. Ali jim dr. Korošec tega ne privošči? Ali pa morebiti smatra vso katoliško inteligenco za popolnoma nesposobno? Kdo ve, kaj se ve?

+ **Zakon o redu in radu** odklanjajo. Naši klerikalci namreč. Taki neubogljivi in neposlušni ljudje! Korošec podpiše, Remec pa trga. Zadnji čas, da pride zopet Šušteršič nazaj

+ **Brez uradnih dementijev iz Belgrada** je ostala včeraj Ljubljana. Odtod sledi, da je predsednik vlade g. Vesnič, ki je preg nekaj dnevi po poročilih listov »obolel« (morbus adriaticus), zopet zdrav in normalen.

+ **Volilni manifest »Socijalističke Radničke Partije Jugoslavije.«** Glasilo hrvatskih centrumaških socijalistov »Slobodna Riječ« v Zagrebu je priobčila dne 23. t. m. svoj volilni manifest. Kakor znano, se hrvaški, bosanski in srbski centrumaški socijalisti, ki so se odcepili od komunistične stranke, samostojno udeleže volitev v konstituanto. Kar nam že na prvi pogled zbudi pozornost, je to, da je stranka v svojem naslovu izpustila ime »komunisti« in se nazivlje samo še z imenom »socijalistička radnička partija«. To so centrumaši storili največ vsled tega, ker ime »komunisti« danes profamira delavsko gibanje. V volilnem proglasu se najprej konstatira, da je delavstvo Jugoslavije doslej ves čas ječalo pod pezo buržoaznih diktatorjev in je bilo brez vsakršne svobode in pravic; dalje, da je volilni red potvorba splošne volilne pravice, ker nimajo žene pravice glasovati in so poleg tega uvedeni še takozvani »kvalificirani« mandati, s čimur si je buržoazija že v naprej zasigurala večino. Predvsem se manifest obrača zoper politko vojne, za samoodločbo narodov, ter zoper reakcijo, ki hoče udušiti rusko revolucijo. Posebej se manifest obrača zoper »Seljačko (Radičevo op. ur.) stranko in zoper popovsko »Pučko (klerikalno) stranko«, »ki je stranka škofov, kanonikov in duhovščine in stremi za tem, da obnovi one srednjeveške razmere, ko so duhovski oblastniki v zvezi s posvetnimi knezi zažgali Matijo Gubca, prvega kmetiškega revolucijonarja v Jugoslaviji. O komunistih pravi manifest: »Komunisti, pikiči, centralisti, se v vsem pokoravajo komandi svojega misije iz Belgrada. Ti lažikomunisti« propagirajo republiko, pa poljubljajo roke monarhistom. Propagirajo revolucijo, ko se pa ljudstvo dvigne, se strahopetno poskrijejo. Vladi groze z akcijami, v resnici pa pišejo mile prošnje. Lažejo vsevprek, ker drugače tudi ne morejo, ko jih vendar vodijo tajniki in inšpektorji belgrajskih ministerstev in razni ministrski zetje in botri. Komunistična stranka je stranka avanturistov in teroristov.« — O taktiki stranke pravi manifest: »Vemo, da se prevrati ne vrše potom parlamentov, temveč potom revolucije, treba pa nam je vseeno izkoristiti vsa sredstva, ki jih imamo na razpolago, da pospešimo socijalizem in utrdimo delavsko postojanje. — V programu parlamentarnega dela gredo centrumaši v boj s parolo: »Za kruh in svobodo!« Zahtevajo demokratizacijo javne uprave, milico, zborovalno svobodo, enakopravnost žena, svobodo vesti, šolsko reformo, odpravo davkov, ki obtežujejo delavno ljudstvo, dalje nacijonalizacijo in socijalizacijo na vseh poljih narodnega gospodarstva, delavsko zaščito, odpravo tajne diplomacije, skratka: demokratsko jugoslovansko republiko. — V tem programu parlametarnega dela se centrumaški socijalisti prav nič ne razlikujejo od socijalne demokracije.

+ **Londonski pakt in Reka.** Pod naslovom »Reško vprašanje« prinaša »Morning Post« članek v katerem pravi, da se je v Italiji pogosto trdilo, kako so zavezniki predvsem Rusija vsilili 5. člen londonske pogodbe iz l. 1915, po katerem naj bi se Reka odstopila Hrvatski. Medtem pa je dobro znano, da ni Sonnino v času pogajanj nikdar zahteval Reke. Gornja italijanska trditev je definitivno ovržena z objavljenjem brzojavke barona Sonnina od 21. marca 1915, poslane italijanskima poslanikoma v Londonu in Petrogradu. Ta brzojavka je bila odposlana omenjenima poslanikoma že mesec dni pred podpisom londonske pogodbe. Posebno značilen je nastopni odstavek v tej brzojavki: »Hrvatska dobi, naj potem ostane ujedinjena z Avstro-Ogrsko ali pa naj se od nje odtrga, obalo od Voloskega do Dalmacije, skupno z najbližjimi otoki (Krk, Rab in Bag), z glavnim pristaniščem na Reki poleg ostalih pristanišč v Morlaškem prelivu.« Ta brzojavka je bila najprej objavljena v listu »Il Resto del Carlino« dne 9. septembra ter ni bila dementirana. List »Corriere della Sera« je razpravljal o tej brzojavki ter je pripomnil: »Londonska pogodba izrečno priznava Reko Hrvatski in ne D' Annunziu ali njegovim legionarjem. Po objavi Sonninove brzojavke od 21. marca 1915 ni mogoča nobena druga interpretacija. Senator Sonnino more, ako to želi, pojasniti parlamentu, zakaj ni zahteval Reke za Italijo. zavezniki sami pa ne morejo biti bolj rojalistični kakor kralj sam.'

+ **Naknadne občinske volitve v Srbiji.** »Politika poroča: Včeraj so se vršile ponovne volitve občinskega odbora v Aranđjelovcu. Radikalci so dobili 202 glasova, demokrati 87, komunisti 58 glasov. Pri prvih volitvah so imeli radikalci samo 21 glasov več kakor demokrati. — »Pravda« poroča iz Niša: Pri ponovnih volitvah občinskega predstojnika je dobil komunistični kandidat čevljarski mojster Pavel Petovič 1296 glasov, demokratski kandidat trgovec Peter Stankovič pa 596 glasov. Isti list poročal iz Skoplja, da je komunistični kandidat Kosta Stefanovič dobil pri ponovnih volitvah 400 glasov več kakor skupni kandidat demokratov in radikalcev.

+ **Hrvatska pučka seljačka stranka** je že postavila svoje kandidate. Kandidirajo vsi njeni znamenitejši člani. Radič bo kandidiral v Zagrebu in Sremu.

+ **Kako so glasovali v Avstriji.** Za krščanske socijalce je glasovalo 1,191.425 volilcev in volilk, za socijalne demokrate 1,037.638, za nemške nacijonalce 332.613, za komuniste 25.840, za narodne socijalce 23.997, za kmetiško stranko 72.388, za meščansko-delavsko stranko (Czernin) 32.506, za židovske nacijonalce 19.739, za stranko »Orel« 9.135, za češko stranko pa 38.938 volilcev in volilk. Število meščanskih strank se je od l. 1919 sem zmanjšalo.

+ **Rusko finsko mirovno pogodbo** je moskovski osrednji odbor ratificiral dne 23. t. m.

Telegrami.

OSTAVKA BELGIJSKEGA KABINETA.

Bruselj, 25. okt. (DunKU.) Pri seji ministrskega sveta je belgijski ministrski predsednik Delacroix objavil prošnjo za skupno ostavko, katero predloži kralju, ko se ta povrne.

VPRAŠANJE NEMŠKIH ATLANTSKIH KABLOV.

LDU. Amsterdam, 26. (Reuter.) Po poročilih iz Washingtona sodijo ameriški zastopniki na konferenci za mednarodne komunikacije, da se morajo Nemcem vrniti atlantski kabli. S tem bi bila omogočena neposredna zveza med Ameriko in Nemčijo. Angleški zastopniki so temu ugovarjali.

STRADAJOČI SINFAJNOVCI.

LDU. Pariz, 26. (Wolff.) »Matin« prinaša vest iz Londona, da v corški ječi strada še devet sinfajnovcev že 76 dni Poleg corškega župana je včeraj umrl še drug stradajoči stavkar po imenu Murphy.

RUSIJA IN ANGLIJA.

LDU. London, 26. (Reuter.) Odgovarjajoč na interpelacijo je izjavila vlada, da tudi nadalje ne bo dovolila uvoza za ruske pošiljatve in da ne bo imela s sovjetsko vlado nobenih trgovinskih zvez, dokler ne bodo osvobojeni vojni ujetniki v Baku.

RUSKO - POLJSKA MIROVNA POGAJANJA.

LDU. Varšava, 24. Poljska mirovna delegacija bo v sredo odpotovala v Libavo, kjer se bo sestala z rusko delegacijo da se izmenjajo ratifikacijske listine.

RUSKO VOJNO POROČILO.

LDU. Moskva, 26. (Brezžično.) Fromno poročilo z dne 26. t. m.: Rdeča armada je zasedla Orjechowo in se bojuje pri Culaj polju.

NEMIRI V INDIJI.

LDU. London, 26. (Brezžično.) Iz Indije prihajajo vesti o krvavih nemirih in stavkah.

Dnevne vesti.

Belgrajski komunizem v razvalinah

Terorizem belgrajskih komunistov je dosegel vrhunec in se rapidno ruši. V Belgradu se je odcepila cela vrsta uglednih organizacij in vodilnih sodrugov od Sime Markoviča in tovarišev ter že energično nastopajo proti bedastemu terorizmu belgrajskih študentov in profesorjev. Tudi belgrajske organizacije uvidevajo, da je ta komunizem delo najbolj zakrknjene buržoazije.

Organizacijski vestnik.

Iz stranke.

Seja izvrševalnega odbora JSDS se bo vršila v soboto 30. oktobra ob 15. uri v hotelu Unionu v Celju. Člani naj pridejo torej že z opoldanskimi vlaki.

Iz strok. organizacij.

Seja ljubljanske podružnice kovinarjev se bo vršila v sredo 27. oktobra takoj po delu. Udeležba nujna. — Načelnik.

Dnevna kronika.

Rdeči prapor laže, da se je napravil med soc. dem. in komunisti volilni kompromis. Štajerski proletarijat bo sicer enotno nastopil toda v stranki, v kateri je bil doslej. Po strankinem zboru že izpregovorimo o stvari, ker tiči za vsem tem »komunistična» politična nepoštenost.

Hinavski »Rdeči prapor« obrekuje zopet sodruge zaupnike rudarjev, ki imajo te dni pogajanja v Ljubljani s Trboveljsko družbo. »Napreju« očita, da ne piše o rudarskem mezdnem gibanju. Tu bodi omenjeno, da smo že večkrat pisali o tem gibanju, da so naši zaupniki na sejah in shodih poročali o položaju, ki ga zavedni rudarji prav dobro poznajo. Ko bomo zopet govorili o tem vprašanju javno, bomo morali razkrinkati lopovstvo — Rdečega prapora.

Mariborsko vandalstvo in naši narodnjaki, zlasti narodni »socijalisti«. Kakor je znano, sedaj vse stranke odklanjajo vsako odgovornost za vandalstvo, ki so izvršili 13. t. m. v Mariboru, ko so napravili ogromno škodo svojim sodržavljanom Nemcem kakor Slovencem. Opozarjamo, kako si je v Jugoslaviji od 16. t. m. umila roke NSS, češ da so izgrede povzročili »nemčurski elementi«. K temu piše »Enakost«: »Par teh elementov ima že policija (hočeš, nočeš, morala je nekaj, dasi nerada, storiti) v rokah na primer velenarodnega kričača Černeta; saj je menda on na shodu rekel: Pravijo, da smo barbari, pokažimo se torej barbare! Tudi g. Pirc ni nedolžen, torej zopet en Nemškutar. Navedli pa bomo v kratkem še imena nekaterih mladih gospodov, sinov naših najuglednejših mož. Izročili pa smo danes policiji tudi seznam tistih narodnih delavcev izmed NSS, ki so v delavnici južne železnice pripravljali orodje za razbijanje, udiranje i. dr. In to so sami narodnjakarji! Če imajo torej NSS in druge stranke v svojih narodnočistih vrstah take nemčurje, potem seveda razumemo to opravičilo. Narodnih socijalistov pa v Ljubljani že nikdo več ne smatra za resne in normalne, ker vsak ve, da so ubogi trapisti, demagogi in kričači.

Uredba o višjih pedagoških šolah. »Uradni list« z dne 26. oktobra objavlja uredbo o pedagoških šolah, iz katere posnemamo: Izobraževanje na višji pedagoški šoli traja dve leti za kandidate, ki se pripravljajo za učitelje (učiteljice) meščanskih šol in tri leta za kandidate, ki se pripravljajo za učitelje (učiteljice) učiteljišč in za šolske nadzornike. — Učiteljski zbor višje pedagoške šole tvorijo rektor in po en učitelj iz vsake skupine predmetov — V višjo pedagoško šolo se sprejmejo kandidati po konkurzu, ki se objavlja vsako leto in v katerem mora biti povedano, koliko kandidatov in kandidatinj je mogoče sprejeti v dotičnem letu. Na konkurz se smejo javljati učitelji(ice), ki so najmanj z dobrim uspehom prebili praktično učiteljsko preizkušnjo in vsaj tri leta službovali na osnovnih, oz. meščanskih šolah z odličnim uspehom, in ki niso prekoračili osemintridesetega leta starosti. Končni 13 člen uredbe se glasi: Ta uredba velja od dne, ko se objavi v »Službenih novinah«, **samo da se še predloži narodnemu predstavništvu (?) v odobrenje.**

— **Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani** je določila rok za predložitev proračunov zavarovalnega prispevka za I. polletje 1920 na čas od 1. novembra do vključno 14. novembra 1920. Tiskovine za proračun se gg. podjetnikom vpošljejo tekom prihodnjih dni. Preračuni se morajo vrniti točno izpolnjeni najpozneje do 14. nov. 1920 ter v istem roku vplačati zavarovalni prispevek. Ako zavarovalni prispevek ne bo vplačan do 14. novembra, se bodo računale od 15. novembra 1920 naprej 5% zamudne obresti.

Koroško gospodarstvo. Koroška gospodarska družba z o. z. nam je poslala članek »Več svetlobe«, v katerem pojasnjuje svoje gospodarstvo z ozirom na obtožbo g. Jovanoviča zaradi nepravilnosti. Članek objavljamo na drugem mestu.

»Pučki prijatelj«, ki je izhajal v Pazinu, a je moral vsled ruiniranja tiskarne po fašistih začasno prenehati z izhajanjem, je v soboto pričel izhajati v Trstu. Tiska se v tiskarni »Edinost«.

Pošiljatev znamk. Začetkom prihodnjega meseca dospe znatno število znamk za našo državo iz Amerike. Cela množina 500 milijonov bo poslana do 15. januarja 1921.

Žrtve srbske vstaje 1917 l. Enketna komisija je predložila parlamentu naknadno poročilo o žrtvah za ljudsko vstajo proti Bolgarom v l. 1917. Poročilo naznanja večje število ubitih Srbov in onih, ki so umrli v internaciji, razen tega število požganih hiš in drugih zgradb v času ljudske vstaje. V vrenjskem, niškem in topliškem okrožju je bilo pobitih in po taboriščih pomrlih 8767 oseb, hiš je bilo požganih 8858, drugih poslopij pa 34 584. Največ je bilo ubitih v topliškem okrožju in sicer 3907 oseb.

Dober geograf. V štabu neke višje komande v Belgradu se višji oficirji pogovarjajo o bližajočem se koroškem plebiscitu. Medtem ko nek slovenski kapetan povdarja, da on pozna tamošnje razmere in si že rezultat glasovanja lahko predstavlja, ga srbski kapetan vpraša sledeče: »Pa kažite Vi meni gospodine kapetane, da li ima u Koruškoj više Madjara ili Slovenaca?«

Vojni ladji »Zrinyi« in »Radetzky«, ki se morata vsled sklepa vrhovnega sveta uničiti, se nahajata v luki Poljud pod upravo ameriške mornarice.

Upravnik saveza poljedelskih zadrug. Avramovič je zahteval, da se ga upokoji. G. Avramovič je na zadružnem polju deloval 32 let. Služba novega upravnika bo razpisana.

Edini slovenski telepat, g. Šmid, je včeraj pred zbrano družbo gospodov iz raznih uredništev produciral izborno uspele poskuse iz svoje stroke. Mladi umetnik. ki se človeku prikupi že vsled svojega skromnega in simpatičnega nastopa, bo proizvajal v četrtek, petek in soboto v dvorani »Nar. doma« različne točke iz telepatije, osebnega magnetizma, hipnotizma in sugestije. Opozarjamo naše ljudi na prireditve človeka, o katerem smo se prepričali, da se je — prvi med Slovenci — udal z dušo in telesom svojemu okultnemu poklicu!

Po svetu.

— **Preganjanje anarhistov v Italiji.** Vlada je začela anarhistične organizacije preganjati po vsej Italiji. Pred dnevi so aretirali zopet mnoge voditelje anarhističnih strokovnih organizacij. Ponekod so anarhisti hoteli vprizoriti puče in atentate, pa so se jim načrti ponesrečili.

— **Veliko korupcijsko odkritje v Sofiji.** »Politika« poroča iz Sofije: Povodom zlorab, odkritih v direkciji za prehrano, sta bila aretirana direktor za prehrano Hvatkov in generalni tajnik finančnega ministrstva Georgijev. V afero je zapletenih še več drugih uradnikov. Preiskava se vrši tajno. Aretiranih je tudi 14 trgovcev, ki so osnovali tajen konzorcij za izvoz.

— **Pod vtisom stavke angleških rudarjev** je zastalo na Angleškem skoroda vse gospodarsko gibanje. Po ulicah in trgih v Londonu se vrše neprestano velike demonstracije. Trgovina zastaja vsled nerednega prometa. Vse banke so vozaško zasedene in ministrski svet zboruje v permanenci in sklepa o tem, kako bi v slučaju izbruha splošne železničarske stavke organiziral tehnično odpomoč.

— **Iz svojega žepa ne dado!** Finančna komisija je pregledala biжet ministrstva za javna dela, katerega krediti znašajo 158 milijonov. Ogromen del (136 milijonov) te svote bodo plačali delavci po zakonu, ki določa, da morajo dati del svoje plače. Bogatim oderuhom takega davka ni treba plačevati.

— **Vprašanje odškodnin.** »Times« doznavajo, da je francoska vlada odgovarjajoč angleški noti glede odškodnin sestavila načrt, naj se nemški odposlanci udeležujejo posvetovanj strokovnjakov, ki jih bo imenovala obnovitvena komisija, in naj o zagotovitvi izvrševanja nemških dolžnosti odloča vrhovni svet, ko prejme poročilo obnovitvene komisije.

— **»Pan«ameriška konferenca zoper venerične bolezni.** Društvo Ameriški Rdeči Križ pripravlja s sodelovanjem z United States Public Health Service, the United States Interdepartmental Social Hygiene Beard in s sodelovanjem Ameriške družbe za socijalno zdravstvo (The America Social Hygiene Association) ameriško konferenco »Pan«, na kateri se bo razpravljalo o kontroliranju veneričnih bolezni. Zborovanje se vrši v Washingtonu decembra meseca. Glavni odbor Društva Rdečega Križa je o priliki svojega zborovanje v Ženevi prošlega meseca marca sprejel resolucijo, v kateri priporoča vsem društvom Rdečega Križa, naj vsako leto ali še pogosteje skličejo zborovanja, na katerih se bo razpravljalo o veneričnih boleznih in na katerih naj se prijateljsko pretresajo in kritizirajo predlogi. Liga je ponudila svojo pomoč vsem društvom Rdečega križa, ki se izjavijo za pripravljena, da sodelujejo pri takih okrožnih zborovanjih. Svetovalni zdravniški odbor je na svojem zborovanju meseca julija to resolucijo odobril.

— **Marconijeva ladja.** Na Marconijevi ladji »Elektra« so radiotelegrafične postaje, brezžični telefon, po katerem se more govoriti na tisoče milj oddaljenosti, mikrofon, po katerem morejo na ladji poslušati na širkem morju koncerte, ki se vrše v Londonu ali Parizu. Ladja ima nadalje radiogoniometer, s katerim se more vedno določiti, kje se ladja nahaja, in radiotelemeter, a katerim se more ladja izogniti nevarnostim. Tako je ladja preskrbljena z vsemi tehniškimi možnostmi.

— **Buržoazno društvo, ali razredna organizacija?** Pariški odri so odvisni od nekega društva pisateljev, ki ga podpirajo buržoazni krogi in se zato čuti pri moči, da lahko prepreči: vse predstave, ki bi ne bile bogatim mecenom po volji. Proti temu društvu se je ustanovila organizacija dramskih pisateljev, ki je pričela brezobziren boj proti svojim kolegom, kapitalističnim podrepnikom. Javnost je v tem boju na strani organizacije.

— **Železniške nesreče se gode na** Francoskem dan na dan in vlada ne migne niti s prstom, da bi pozvala privatne kapitalistične družbe, ki imajo železnice v rokah, da spravijo škandalozno varnostno službo v red. Še nista pozabljeni grozni nesreči v Honillesu in Asuleresu, pa sta že pet pri Pontivyju trčila dva vlaka skupaj. Rezultat: kopica mrtvih in ranjenih. Če pojde tako dalje, se na Francoskem ne bo nihče več upal, voziti se po železnici.

— **Francozi slavijo stoletnico rojstva** Evgenija Frometira, ki je eden njih največjih pisateljev in slikarjev.

— **Wels je dospel iz Rusije in pravi,** da ni tam nikakršnih notranjih zmešnjav. Ljudstvo trpi gladu, vendar temu ni od pomoči. Potoval je brez nadzorstva in vodnikov po celi sovjetski Rusiji.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKI TRG.

Pretečeni teden je bilo tržno življenje manj živahno. Goveje meso se konzumira močno, medtem ko svinisko meso in slanina precej zaostaja. Svinjsko meso I. vrste stane 30 K, slanina 50 K, na debelo 49 K. Cena prašičev je dosegla višek in je pričakovati padca iste. Telečjega mesa primanjkuje, tržna cena je 22 in 20 K. V bodoče se bomo morali zalagati le z domačimi teleti. Drobničnega mesa je veliko po 18 K kg. Konzum ni posebno živahen. V zadnjem času je postal konzum pitanih volov iz Slovenije v Avstrijo zelo živahen, posebno iz Maribora in sedaj tudi iz Ljubljane. Vsi znaki kažejo, da bi znal imeti ta izvoz, ako bi se razvil še v večji obseg, zelo neugodne posledice na goveje mesne cene, kakor smo videli, da je izvoz prašičev slednjim močno navil cene. Izvozničarji govejega mesa so vsled medsebojne konkurence bliskoma navili cene volov, kar ima brezdvomno na celoten konzum katastrofalne posledice. Opozarjajo se interesenti, da se za ljubljanski trg ne bo na noben način dovolilo podraženje govejega mesa.

V prodaji sadja je nastopila stagnacija Nenadoma namreč so skočile cene sadju vsled velikega nakupa našega sadja od inozemskih trgovcev Prejšnja povprečna cena 2 K za kg na debelo je močno skočila. Ta položaj vpliva močno na dovoz kmečkega sadja na ljubljanski trg, vzlic popolnoma primerni ceni 4 K za kg dobrih jabolk. Stojničarke prodajajo jabolka po 4 K kg, najlepše pa po 5 K. Opozarja se interesente, da se nikakor ne bo dovolilo povišanje teh cen. Kvaliteta sadja po stojnicah je srednja. Izvrstno blago je izvanredno redko. Kostanja je zelo mnogo, a splošno se stranke pritožujejo, da je izvanredno slab. — Gobe, jurčki, so se zopet pojavile na trgu. — Zelenjava preostaja. — Divjačine na trgu letos ni, ker prevzamejo vse na razpolago stoječe blago restavracije. — Jajca so skoraj popolnoma izginila iz ljubljanskega trga. Po Dolenjski in Štajerski se kupujejo jajca v velikem obsegu za Zagreb, tako da za naš konzum ne preostaja skoro ničesar. — Kvaliteta moke se je nekoliko zboljšala, a še vedno ne zadostno. Prejkoslej se konzumenti branilo črne krušne moke, in kupujejo raje dražje belo moko. — Peki se opozarjajo, da velja krušna cena 15 K za bel kruh za vse izdelke. Male zemljice za kavarne in restavracije se smejo prodajati le v toliko dražje, kolikor zašajo stroški za izdelovanje in pridatki mleka. Krompirja prihaja na trg dovolj ter se dobi že po 2 K na debelo.

•

— **Gospodarske težave Avstrije.** Državni proračun za tekoče leto izkazuje v Avstriji preko 12 milijard deficita, kar pač najboljše izkazuje obupni gospodarski položaj te države Do konca finančnega leta bo pa ta deficit znašal celo 20 milijard kron. Gospodarska politika, kakršno so udejstvovali (v kolikor je bilo to v koalicijski vladi sploh mogoče) socijalni demokrati, bi bili edini zmožni to stanje izboljšati, če že ne popolnoma ozdraviti. Ta politika je namreč šla za tem, da se državni dohodki zvečajo, ne morda na račun delovnega ljudstva, temveč na račun posedujočih slojev, kapitalistov. Prejšnje leto so davčni dohodki v Avstriji znašali 1.8 milijarde, tekoče leto pa so se ti dohodki zvišali na 8.5 milijard; in sicer na ta način, da so se direktni davki, ki zadevajo kapitaliste poosmerili, dočim so se indirektni davki samo potrojili. Sedanja nova vlada, vlada buržoazije, te edino rešilne gospodarske politike seveda ne bo gojila, temveč bo gledala na to, kako razbremeni kapitaliste in obremeni zopet delavsko ljudstvo. Že sedaj povdarjajo novi vladni možje v Avstriji, da bodo skušali slabo gospodarsko stanje Avstrije »boljšati« s politiko štedenja ali z drugimi besedami, s tem, da bodo štedili pri izdatkih za delavske sloje, pred vsem pri plačah in pri živilih. Avstrijska vlada je, kakor znano, dobivala iz inozemstva draga živila, ki jih je doma prodajala po precej nižjih cenah, kakor po onih, s katerimi je živila plačala v inozemstvu. Po proračunu je na ta način doplačala pri živilih nad 7 milijard v letu. Sedaj seveda bo nova avstrijska buržoazna vlada gledala na to, da ne bo toliko doplačevala, vsled česar se bo draginja v Avstriji v doglednem času pri moki, mesu, sladkorju in masti zvišala. Indirektni davki se bodo zvišali. — Delovno ljudstvo v Avstriji si pod sedanjo avstrijsko klerikalno vlado nima obetati dobrih časov.

— **Avstrija prodaja svoja industrijska podjetja.** Kakor poroča »Staatskorrespondenz«, se razširjajo po Dunaju vesti o nameravani prodaji dunajskega vojnega založniškega skladišča tvrdki B. Vecler in comp. Prodaja je sklenjena pod zelo slabimi pogoji za avstrijski erar.

— **Italija prodaja akcije.** »Neue Freie Presse«, poroča, da je prodala italijanska Fiat družba svoje akcije »Alpske rudarske družbe« (Alpinen Montan Gesellschaft) nekemu francoskemu financijskemu konzorciju pod vodstvom banke Alar.

— **Italijanska vinska trgatev.** Po poročilih italijanskih listov ni zadovoljila letošnja vinska trgatev nade italijanskih vinčarjev. Italija bo pridelala letos največ 30 milijonov litrov vina.

— **Kriza ameriške usnjarske industrije.** Večina ameriških tovarn usnja je omejila svoje obratovanje za 70 odstotkov od njihove normalne produkcije, a mnogo tovarn za izdelovanje obuvaj je popolnoma ustavilo svoje obratovanje. To ne smemo pripisovati nadprodukciji v usnjarski industriji, ampak nasprotno temu, ker nočejo konsumenti kupovati usnjarskih izdelkov, vsled sklepa malih trgovcev, da ne znižajo cen usnju.

— **Znižanje cen petroleja v Angliji.** Po vesteh iz Londona je uradno znižana cena petroleja v Angliji za 3 pense pri galonu.

Sport.

Delavskim telovadcem! V sredo ob 7. uri se bo vršil v prostorih Svobode sestanek vseh ljubljanskih prijateljev delavskih telovadcev. Razgovorimo se o pričetku telovadbe v Ljubljani ter o ustanovitvi Del. tel. jednote. Vse, ki se zanimajo za telovadbo vabimo, da se tega sestanka gotovo udeleže. Na svidenje!

Prvenstvena tekma Jadran : Hermes 0 : 4 (0 : 1). Ob zaspani igri ter ob nerazpoloženju Jadrana ni bilo zelo težko Hermesu si pridobiti novi dve točki. Jadran je tokrat skoro popolnoma odnehal, delalo je večinoma le levo krilo. Pri Hermesu dober vratar in levi branilec, ki bi lahko malo manj govoril; tudi napadalna vrsta ni slaba. Hermes tudi surov. Koti 5 : 5. Sodnik g. Vodišek pristarnski v prid Hermesu Njegovih besed o tem ne bomo pozabili. Publike malo več kot nič. **Jus.**

Otvoritvena tekma »házene«. Nekaj novega za Ljubljano! Igra sama lepša kot nogobrc; je tudi bolj vsestranska kot zgoraj omenjeni šport. Le surova ne bo smela postati in bo za mladenke prav uporabna. Tekmovala sta tokrat skupini A in B (rdeče in zelene) z rezultatom 9 : 1 (6 : 0). Rdeče so že zelo dobro izvežbane, zelenim pa manjka trenaže. Tudi vratarko in braniliko imajo rdeče boljšo kot zelene; pri teh bi pa bila dobra napadalna vrsta, ako bi ne imele tolike treme pred vrati. Drugače je bila igra lepa. Sodnik g. Pretnar Si. Publike precej. Upamo, da se rokomet med našim mlajšim ženstvom razvije in postane tako njegova zabava. — Lahkoatletične tekme pred »házeno« ob mali udeležbi.

Jus.

Popravek. V rubriki Sport naj se glasi peta vrsta notice »Prvenstvena tekma Svoboda : Primorje«: vsled prevelike sigurnosti Svobodinega (ne: Primorja!) vratarja....

Poslano.*

Več svetlobe.

Podpisana družba je poslala vsem časopisom »Poslano«, v katerem zavrača obdolžitve ministra Jovanoviča, kod neosnovane.

Dejstva sama pa smo nameravali na vesti šele pred komisijo. — Ker se pa po časopisih ponavljajo napadi in širijo gorostasne govorice, hočemo ves dejanski stan, ki ga bo lahko tudi komisija ugotovila že sedaj podati javnosti.

Da bode javnost o namenu družbe informirana, naglašamo, da je bila družba ustanovljena po sklepu ankete dne 28. in 29 avgusta 1919, ki so se je pod predsedstvom deželne vlade udeležili vsi oddelki deželne vlade, vsi centralnim oblastvam neposredno podrejeni oddelki, general Majster, zastopstva Koroških narodnih svetov, nadalje zastopniki vseh političnih strank in večjih gospodarskim organizacij. — Družba je bila zasnovana kod nadstrankarska organizacija z denarno udeležbo Gospodarske zveze in »Balkana« z določilom, da preskrbuje plebiscitno ozemlje na Koroškem z živili ter vsemi drugimi potrebščinami in da poskrbi za vnovčevanje pridelkov, ki jih prebivalstvo glasovalnega pasu A ni moglo oddati v Celovec, ki je bil doslej njegovo tržišče in oddajališče. Da po svoji možnosti družba ustreže temu svojemu namenu, je morala najslabše pridelke kupovati po vsakih cenah ter jih oddajati globoko pod nabavno ceno na drugih tržiščih.

Tako n. pr. je oddajala spomladi krompir, ki je preostal na Koroškem po K 1 za kg. dočim ga je morala sama v istem času plačevati na Koroškem po Kr. 3.50 za kg.

Družba je v coni A razdala živila za velikanske svote brez takojšnega plačila in riskirala svoje kapitalije tako, da je imela po plebiscitu še do 7 milijonov tirjatev, katere so po zasedbi teritorija po Avstriji postale prašljive. V coni B in ostalem teritoriju Avstrije nima družba niti vinarja tirjatev.

Družba je dobivala od julija 1920 dalje žito in mlevske izdelke za aprovizacijo Koroške od Žitnega zavoda in je to blago razdeljevala po svojih podružnicah v Sinčivesi in Podgori, to pa le po nakazilih Okrajnega glavarstva v Velikovcu in Borovljah. Prosto se to blago ni oddajalo, to jasno dokazuje primerjava prejetih nakaznic z našimi knjigami.

Med starimi zalogami moke in drugih mlevskih izdelkov, ki jih je prevzela družba v skladiščih na Koroškem v juliju 1920, je bilo tudi približno 7 vagonov pokvarjene moke, katere družba ni mogla in ni smela razpečavati v coni A. — Da je bila ta moka dejanski za človeško uporabo neužitna, je bilo že v juliju 1920 uradno ugotovljeno.

V času, ko je bil blagovni promet med cono A in B vsled sklepa medz. plebiscitne komisije, kateremu je pritrdil tudi naš delegat, že popolnoma prost, je okrajno glavarstvo sporazumno s predsedstvom deželne vlade z dopisom z dne 6. septembra 1920 podružnicam dovolilo, da se sme ta slaba moka prodati v cono B, kod krma za živino.

Kar tiče specijelno dopustnosti prevoza blaga iz pasa A v B ugotavljamo, da je jugoslovanska sekcija plebl. kom. v Celovcu z razpisom z dne 26. avgusta 1920 št. 272 obvestila okrajno glavarstvo Borovlje in Velikovec, »da carinski organi na demarkacijski črti ne vrše več pregleda, in da sme radi tega prebivalstvo v coni A v B in obratno izvažati in uvažati, kar in kolikor hoče.«

Na podlagi omenjenih dovoljenj je podružnica v Sinčavesi približno 6 vagonov te slabe moke, podružnica v Podgori pa 8044 kg popolnoma pokvarjene koruzne moke prodala proti kompenzaciji v blagu v Celovec. Ker se je dobilo nekatero blago v Celovcu povprečno za 30 odstotkov ceneje kot v Jugoslaviji, smo le ustregli prebivalstvu cone A in mogli tudi konkurirati z avstrijsko propagando.

S tem izvozom pokvarjenega blaga, ki zanj pri nas ni bilo odjemalcev, nismo oškodovali domačih konzumentov, za kole je bilo vedno več kot v zadostni meri poskrbljeno z živili, nasprotno smo mogli samo koristiti naši plebiscitni propagandi, ker smo v zameno dobljeno blago (sol, usnje, čevlje, vžigalice, manufakturo itd.) razprodajali pod dnevnimi cenami.

Vse razširjene obdolžitve so tedaj docela neosnovane in ne odgovarjajo dejstvom, kar bode z gotovstjo podala uradna preiskava.

Minister Jovanovič pa navaja v svoji ovadbi, da se je izpeljalo dnevno 100.000 kg deloma na avtomobilih, deloma na vozovih v cono B.

Ne oporekamo pa možnosti, da so zasebni trgovci in drugi posamezni prebivalci vone A, poslužujoč se odprave demarkacijske črte in carinske kontrole, izvozili morda večje množine tudi zdrave moke v cono B, za katera dejanja pa družba ne more biti odgovorna, ker jih niti ona, niti politična oblastva niso mogli preprečiti.

Ne glede na to, pa je bil itak ob istem času glasom razpisa ministrstva financ izvoz pšenice in pšenične moke v okviru kontingenta 15.000 vagonov v inozemstvo, tedaj tudi v Avstrijo prost proti plačilu carine in zasiguranja zdrave valute.

Da so se te dovolitve posluževali ne samo banatski izvozničarji temveč tudi nemški veletržci, dokazuje dejstvo, da so imeli Nemci še pred odpravo demarkacij. črte in carinske kontrole nakupičene v propagandne svrhe v coni B tik demarkacijske črte velike množine moke.

Končno še omenjamo, ker se je v časopisih trdilo, da so bile te kupčije sklenjene s sodelovanjem nekaterih članov plebiscitne komisije, da je bil ravnatelj družbe član naše delegacije in je takoj po imenovanju odložil vodstvo družbe. Ker je jasno, da je bilo pri teh enostavnih od vlade dovoljenih kupčijah njegovo, kakor tudi drugih članov sodelovanje popolnoma odveč, je zgoraišnje podtikanje nezaslišamo, neodpustljivo pa tembolj, ker se ne imenujejo člani imenoma, in se jim ne nudi prilika za tožbo.

Sicer se pa čudimo, da minister Jovanovič ni poklical dotične člane takrat na odgovornost, ko je imel za to pravico in celo dolžnost.

Iz teh podatkov javnost lahko sodi v koliko je družba pripomogla pri prehranjevanju cone B in kje tiči vzrok slabega izida plebiscita.

Koroška Gospodarska Družba z o. z.
Ljubljana.

---

* Uredništvo je odgovorno za vsebino le v zmislu zakona.

L. N. Tolstoj.

Moški in ženska.

(Poslovenil Fran Pogačnik.)

(Dalje.)

Poklic moškega je bolj mnogostranski in širji, ženske bolj enostranski in ožji, toda globlji; zato je vedno bilo, da moški, ki ima sto obveznosti in eno od desetih zataji, ni še slab in škodljiv človek, ako izpolni $^{9}/_{10}$ svojega poklica. Ženska pa, ki ima tri dolžnosti in eno njih zataji, izpolnjenje le $^{2}/_{3}$, a če zataji dve, postane že negativna in škodljiva. Tako je bilo vedno javno mnenje in tako ostane, zato ker je bistvo stvari tako. Da moški izpolni voljo Božjo, mora Bogu služiti s telesnim delom, z mislijo in nravnostjo; z vsem tem more izpolnjevati svoj poklic. Sredstva, s katerimi služi Bogu ženska, pa so predvsem in skoro izključno (zato ker razen nje ne more nihče tega delati) — otroci.

Le s svojimi deli je pozvan moški, služiti Bogu in ljudem, a ženska le po svojih otrocih.

Zato bo ljubezen do lastnih otrok, vsajena v žensko, ljubezen, proti kateri se razum popolnoma neuspešno bori, vedno lastna in mora biti lastna ženski — materi. Ta ljubezen do nežnega deteta nikakor ni egoizem, kakor to krivo uče, nego to je ljubezen delavca do dela, ki ga izvršuje, in sicer v času, ko se nahaja v njegovih rokah. Odvzemite to ljubezen k predmetu in delo je nemogoče.

Dokler izdelujem čevlje, jih nadvse ljubim, kakor mati dete. Ako mi jih pokvarijo, bom obupan; a jaz jih tako ljubim le, dokler jih izdelujem. Ko jih izgotovim, ostane nagnjenje, slabo in nezakonito predpostavljanje; isto je z materjo.

Moški poklic je, služiti ljudem s svojimi mnogobrojnimi deli, katere ljubi, dokler jih izvršuje. Ženska je poklicana, služiti ljudem po svojih otrocih in jih mora ljubiti, dokler se ž njim bavi, to je: vzgaja.

V tem vidim popolno enakost med moškim in žensko, po skupnem poklicu služiti Bogu in ljudem, ne glede na različne oblike. Ta enakost se pojavlja tudi v tem, da je prvo prav tako važno kakor drugo, da prvega brez drugega ne moremo misliti, da ima eno za predpogoj drugo in da je v dosego poklica temu in drugemu neobhodno potrebno spoznanje resnice, in da je brez tega spoznanja dejavnost moškega in ženske človeštvu ne le neplodna, temveč celo škodljiva.

Mož je poklican, da izvršuje svoje mnogostransko delo; njegovo delo pa je le tedaj koristno, in njegovo fizično delo (oranje ali vlivanje topov) kakor tudi njegova umstvena (lajšati življenje svojemu bližnjemu ali šteti novce) in njegova verska dejavnost (zbliževati ljudi ali peti molitve) so le tedaj plodna, kadar jih izvršuje v imenu višje, človeku dostopne resnice.

Isto je s poklicom ženske. Rojenje, dojenje in vzgajanje otrok bo le tedaj človeštvu koristno, ako ne bo vzgajala otrok za svojo zabavo, nego v bodoče služabnike človeštva, ako se bo vzgajanje teh otrok vršilo v imenu višje, dostopne ji resnice, to je, ako bo otroke tako vzgajala, da bodo sposobni, od ljudi kar najmanj jemati, a jim kar največ dajati. Po mojem mnenju bo idealna ženska ona, ki si prisvoji višje svetovno naziranje — vero in se posveti svojemu ženskemu, v njo vsajenemu poklicu, roditi, izrediti in vzgojiti kar največje število otrok, ki bodo sposobni služiti ljudem po njenem svetovnem naziranju. To svetovno naziranje pa se ne dobi pri ženskih tečajih, nego le s pozornimi čutili in dobroto srca.

Kako pa one ženske, ki nimajo otrok, ki se niso možile, vdove? Te bodo krasno delale, ako se bodo udeleževale mnogostranskega moškega dela.

Tudi vsaka ženska, ki več ne rodi, bo lahko pomagala moškemu pri delu, in ta njena pomoč bo zelo dragocena.

•

Lepo družinsko življenje je možno le pri zavestnem, ženski privzgojenem, uverjenju, da se mora vedno pokoravati možu. Rekel sem, da to dokazuje dejstvo, da je bilo tako, odkar svet obstoji in primer, da je družinsko življenje z otroci podobno vožnji v čolnu, ki je le tedaj možna, ako se vsi podrede enemu. Kot tak je vedno veljal mož, ker more biti ženi boljši voditelj kakor žena možu, ravno iz tega vzroka, da ne more biti noseč in ne more dojiti.

Toda, so li res ženske vedno nižje od moških? Nikakor! Dokler sta čista, sta enaka.

Kaj pa pomeni, da ženske sedaj zahtevajo ne enakosti, nego prvenstva? To pomenja le, da se družina preobraža in da s tem prejšnja oblika razpada. Razmerje spolov išče nove oblike in stara forma izginja.

Kaka bo nova oblika, se ne more vedeti, dasi se mnogo ugiba. Morda bo večje število ljudi, ki se bodo držali čistosti, morda bodo zakoni začasni in bodo po rojstvu otrok prejenjali, tako da se bosta zakonska po rojstvu otrok razšla in ostala čista; mogoče bo družba vzgajala otroke. Novih oblik v naprej ne moremo določiti. Brez dvoma pa je, da stara oblika razpada in da se more stara oblika ohraniti le, ako se žena možu pokori, kakor je bilo vedno in povsod, in kakor je to tam, kjer se družina še drži.

•

Včeraj sem čital »Brez dogme«. Zelo fino je opisana ljubezen do ženske — nežno, mnogo finejše kot pri Francozih, kjer je ljubezen čutna, ali pri Angležih, kjer je farizejska, ali pri Nemcih, kjer je naduta. Mislil sem napisati roman čiste ljubezni, od katere je nemožen prehod v čutnost, in katera nas najbolje čuva čutnosti. Da, ali ni to edino sredstvo proti čutnosti? Da, da, to je! V to je ustvarjen človek kot moški in ženska. Le z žensko je možno čistost izgubiti in le z njo jo le možno ohraniti. Dobro je kaj takega napisati — — —

•

Človek, kot žival, je podvržen zakonu borbe in spolnega nagona v svrho ojačenja človeškega rodu. Kot razumno, ljubeče, božansko bitje pa je podrejen obratnemu zakonu, ne zakonu boja z nasprotniki in sovražniki, nego zakonu ponižnosti, prenašanja žalitev in ljubezni do nasprotnikov, in ne spolnega nagona nego čistosti.

•

Eno najvažnejših del človeštva je vzgajanje čiste ženske.

•

Ženska je, kakor pravi legenda, orodje hudiča. Ona je v obče glupa, a vrag ji daje svoj razum, kadar dela zanj. Da ti izvrši podlosti, dela čudeže razumnosti, dalekovidnosti in vztrajnosti, čim pa ni več treba podlosti, ne razume najpriprostejše stvari, ne misli naprej in nima niti stalnosti, niti potrpljenja (razen poroda in vzgoje otrok).

Vse to se nanaša na nekrščansko, nečisto ženo. Čista ženska (ni brez podlage legenda o Mariji) bo rešila svet.

(Dalje prihodnjič.)

Spominjajte se volilnega sklada!!

Izdajatelj: Ivan Mlinar
Odgovorni urednik: Jak Vehovec.

Preizkušen strojnik
za lokomobilo 15 konjskih sil se takoj sprejme pri gradbenem
podjetju Gust. Tönnies
d. z o. z. Ljubljana.

Petrolejske kante dve z zabojem plačamo po **58 K**, posamezne po **22 K** vsaka železniška postaja **SEVER & KOMP., Ljubljana.**

Oglas!
Za našo parno žago v Zaprešičah iščemo še nekaj neoženjenih
gateristov in cirkularistov
ki morajo svoja mesta takoj nastopiti. Naj se izvolijo prijaviti samo neoženjeni delavci, ki so tega posla povsem zmožni in drugače marljivi in solidni. Ponudbe na:
BRAĆA JANEKOVIĆ
trgovina z lesom,
Zagreb, Kukovičeva ulica 3.

Gostilna na deželi blizu železniške postaje vzamem takoj v najem.
Posredovalci dobe nagrado.
Cenjene ponudbe na upravo „Napreja“ pod št. „500“.

Citajte velezanimivo študijo
Dr. Oto Bauer - Uratnik
POT K SOCIJALIZMU.
Cena K 2·—
Naroča se v upravi „NAPREJ“.

Petrolejske vrče in zaboje
kupujemo (zaboj z dvema vrčema) po
K 58·—
posamezne vrče po K 22·—
franko postaja odpošiljatelja.
Hrovat & Komp.
Ljubljana. Poleg realke.

Kupim vsako množino
cinka in svinca
po najvišjih cenah.
M. Ussar, kleparnica,
Maribor, Schillerjeva ulica 17.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejeno zavezo
sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. do 13. ure in jih obrestuje po čistih
4 %
Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru.
Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.
Edini, res delavski denarni zavod.

Oblastveno konces. informačni zavod
Drag. Beseljak
v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 5 dobavlja vse kreditne in privatne informacije v tu- in inozemstvu. V abonementu ter posamezno cene zmerne.

Splošna ključavničarska in mehanična delavnica
se je otvorila.
Sprejema splošna popravila pisalnih in šivalnih strojev, kontrolnih blagajn itd.
Fr. Lebar & L. Tišler
Jenkova ulica 9.

Modni salon
Stuchly - Maške
Ljubljana
Židovska ul. 3 · · Dvorski trg 1
Priporočam veliko izbiro najnovejših svilenih klobukov, čepic in slamnikov za dame in deklice.
Popravila točno in ceno.
Žalni klobuki vedno v zalogi.
289

Skaboform se zopet dobiva!
Proti srbenju, svrabu, lišajem, nečistostim kože zahtevajte v najbližnji lekarni preizkušeno in zdravniško priporočeno
dr. Flescha orig. Skaboformovo mazilo.
Ne maže, ne pušča barve, brez duha. Po vteranju puder „Skaboform“. Dobiva se po vseh lekarnah. — Generalna zaloga za Ljubljano in okolico
Rihard Sušnik pri „Zlatem jelenu“ IV., Marijin trg.

DANICA
krema za obutev
čisti, sveti, ohranja kožo
Proizvaja:
„SLAVIA“ tvornica kemičkih proizvoda d. d.
Telefon 5 - 46. Zagreb, Ilica 213. Brzojavi: „Cemia“.

KAVARNA „LEON“ Stari trg 30.
Kavarno sva na novo elegantno opremila ter se priporočava za obilen poset.
- - Na razpolago električen klavir. - -
Z velespoštovanjem
Leo in Fani Pogačnik.

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA
LJUBLJANA, SELENBURGOVA UL. 1.
Interesna skupnost s hrvatsko eskomptno banko in srbsko banko v Zagrebu.
Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.
SPREJEMA: Vloge na knjižice in na tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju.
KUPUJE in PRODAJA: devize, valute, efekte itd.
ESKONTIRA: menice, terjatve, fakture
DAJE: kredite in predujme na blago, efekte itd.
IZDAJA: akreditive na vsa tu in inozemska mesta.
POSPEŠUJE: trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz.
Brzojavi: **ESKOMPTNA.** Int. telefon št. 146.

M. Kuštrin
Ljubljana — Maribor
Dunajska cesta št. 20 Podr. Jurčičeva ul. 9
priporoča
pneumatiko
za auto in kolesa ter vsake vrste gumijevih predmetov, izolirane žice za električno napeljavo, elektrotehnični materijal po najnižjih cenah.
Telefon št. 470.

Jadranska banka
sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.
Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, LJUBLJANA, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.
Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.